

Mestringsteknologi som verktøy for å fremme menneskerettigheter

NAKU

NASJONALT KOMPETANSEMILJØ
OM UTVIKLINGSHEMMING

Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemming

[KUNNSKAPSBANKEN](#)

[OM NAKU](#)

[AKTIVITET](#)

[KONTAKT](#)

[LOGG INN](#)

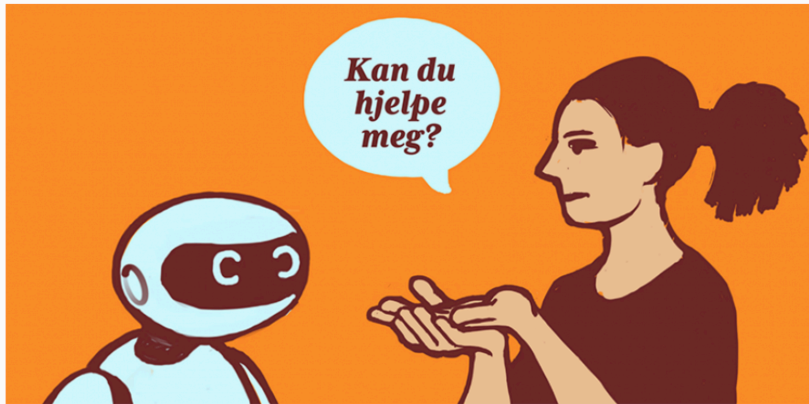
NAKU sin hovedoppgave er å utvikle det faglige grunnlaget for å skape gode levekår for personer med utviklingshemming

 Kunnskapsbanken

Rapport - Jeg kan! Innovasjon i livslange tjenester til personer med utviklingshemming

3. desember 2019 - [Nyheter, Rapporter](#)

Rapporten [Jeg kan! Innovasjon i livslange tjenester til personer med utviklingshemming](#) bygger på et forskningsprosjekt gjennomført i perioden

VELFERDSTEKNOLOGI I VELFERDSTJENESTER TIL PERSONER MED UTVIKLINGSHEMMING

Selvstendig med teknologi

5. april 2018 - [Hjem og miljø](#)

Når vi står opp om morgenen har vi ofte lagt en plan for hva vi skal gjøre den dagen. Dette er noe vi gjør uten å tenke over det. Men hva om du hadde problemer med å planlegge? Hva om du hadde problemer med å forstå i hvilken rekkefølge ting skal gjøres? Hva om du hadde problemer med å forstå beskjedene du fikk? Hva om alt dette førte til at du ikke fikk gjort noe som helst og derfor ble sittende passivt i leiligheten din? For mange personer med utviklingshemming er dette hverdagen. Det var dette Yvonne Milanes i Asker kommune ville gjøre noe med.

Tekst og foto: Malin Sveinsdatter Lystad.

Det startet i 2014. Yvonne, som er utdannet vernepleier, var fagkonsulent ved en bolig i Asker. Der var det satt i gang et styrings- og motivasjonssystem for flere

Emma MeDLiv - En leilighet for Mestring, Deltakelse og Livskvalitet

11. mai 2018 - [Hjem og miljø](#)

I april 2018 åpnet Bærum kommune en egen visningsleilighet full av velferdsteknologiske løsninger som kan anvendes av personer med utviklingshemming. Leiligheten er et resultat av et systematisk arbeid for å styrke fokus på velferdsteknologi for denne gruppen, og kommunen tar nå i mot tjenesteytere, studenter og ikke minst personer med utviklingshemming og deres pårørende. Også personer fra andre kommuner er velkommen.

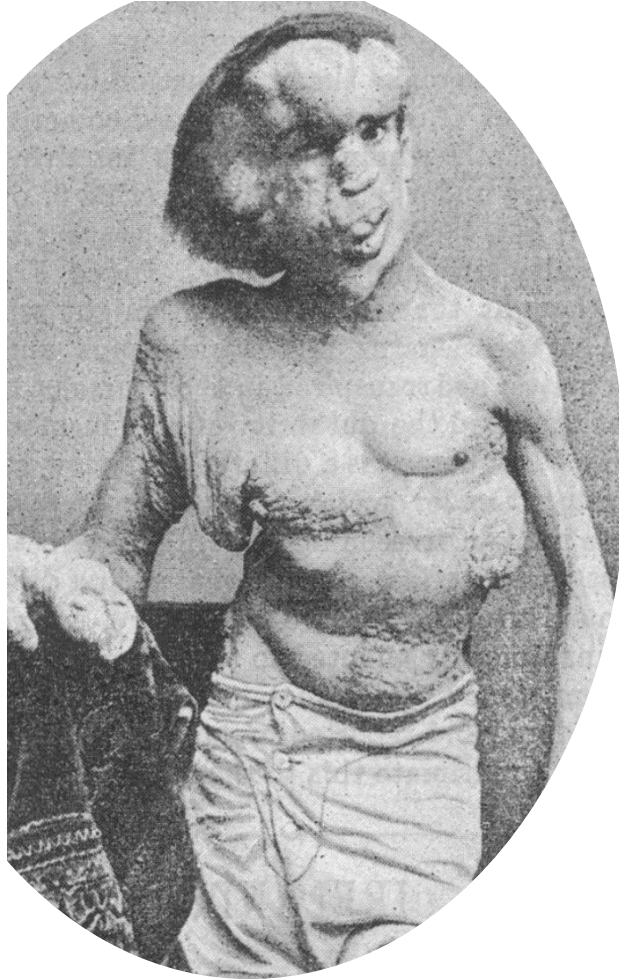

NAKU
[@utviklingshemming](#)

Startside

8 FILMER OM
**SELVBESTEMMELSE,
SAMTYKKEKOMPETANSE
OG BESLUTNINGSTØTTE**
PRODUSERT AV NAKU

**Er de mennesker,
de funksjonshemmede?**

Joseph Carey Merrick

NOUNorges offentlige utredninger **2016: 17**

På lik linje

Åtte løft for å realisere grunnleggende rettigheter
for personer med utviklingshemming

Kvalitet på tjenestene

– Svakheterne er mange og
fortalt fremstår tjenesteyting
og vilkårlig. Det kunne ikke
sier direktør Jan Fredrik A

CRPD 2015

**Ombudets rapport til FNs komité
for rettighetene til mennesker med
nedsatt funksjonsevne**

- et supplement til Norges første periodiske rapport

Hvorfor er det sånn? Hvorfor tillater vi at funksjonshemmedes menneskerettigheter brytes så systematisk, så ofte, og så brutalt?

Svaret er like vondt som det er enkelt: Vi tillater bruddene fordi vi fremdeles ser på mennesker med nedsatt funksjonsevne som en produksjonsfeil. Paradigmeskiftet, som vi skriver mye om i denne rapporten, har bare skjedd på papiret. Myndighetene våre tror fremdeles det er funksjonsevnen, ikke diskrimineringen, som gjør folk funksjonshemmet. De ser ikke at feilen sitter i samfunnet. I våre fordommer og barrierer. I oss.

**All human
beings are born
free and equal in
dignity and
rights.**

CRPD - funksjonsevnekonvensjonen

Konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne

BARNE-, LIKESTILLINGS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET

FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne

Av Kjersti Skarstad, PhD statsvitenskap. Menneskerettigheter er grunnleggende rettigheter alle mennesker har fordi vi er mennesker. Til tross for at denne definisjonen har stått fast siden [...]

[Åpne artikkel](#)

Forelesning: Peter McGovern - QualityRights

3. desember 2018 arrangerte NAKU et seminar på Litteraturhuset i Oslo. Seminaret, som ble holdt på den internasjonale dagen for funksjonshemmede, hadde nettopp selvbestemmelse, CRPD og tjenestene til [...]

[Åpne artikkel](#)

Forelesning: Kristine Vierli - Mye som gjenstår

Av Bitten Munthe-Kaas Temaet for innlegget til seniorrådgiver Kristine Vierli fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet var direktoratets oppfølging av CRPD. Hun orienterte innledningsvis kort om [...]

[Åpne artikkel](#)

Eksempel: Medbestemmelse med brukerråd

Av Bitten Munthe-Kaas Primus motor for prosjektet, Elisabeth Antonsen, orienterte om dette arbeidet sammen med medlem av brukerrådet, Thomas Hjelle, på NAKU sin markering av FN-dagen for [...]

[Åpne artikkel](#)

Forelesning: Camilla Hopen - Selvbestemmelse er frihet

Av Bitten Munthe-Kaas Camilla Hopen er medlem av landsstyret i Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) og har selv lettere utviklingshemming. Hun kom i sitt innlegg blant annet inn på at det er [...]

[Åpne artikkel](#)

Du ser på "CRPD innhold". [Trykk her](#) for å se alle kategorier.

Alle
Hovedartikler
§ Lovverk og statlige føringer
Forskning
Eksempler
Filmer
Artikler

Eksempel: Medbestemmelse med brukerråd	Eksempel: Sarpsborg kommune og CRPD
FN-konvensjonen	FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt fu...
Forelesning: Camilla Hopen - Selvbestemmelse er frihet	Forelesning: Jens Petter Gitlesen - Selvbestemmelse og trygghet
Forelesning: Kristine Vierli - Mye som gjenstår	Forelesning: Peter McGovern - QualityRights
Om FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt	Utvikling 2013 nr. 1: FN konvensjonen

---

■ **Artikkel 3.**

Generelle prinsipper

Prinsippene i denne konvensjon skal være:

- a) respekt for menneskers iboende verdighet, individuelle selvstendighet med rett til å treffe egne valg, og uavhengighet,
- b) ikke-diskriminering,
- c) fullgod og effektiv deltakelse og inkludering i samfunnet,
- d) respekt for forskjeller og aksept av mennesker med nedsatt funksjonsevne som en del av det menneskelige mangfold og av menneskeheten,
- e) like muligheter,
- f) tilgjengelighet,
- g) likestilling mellom menn og kvinner,
- h) respekt for utviklingsmulighetene til barn med nedsatt funksjonsevne og respekt for deres rett til å bevare sin identitet.

Innhold

Artikkel 1. Formål	8	Artikkel 26 Rehabilitering og rehabilitering.....	22
Artikkel 2. Definisjoner.....	8	Artikkel 27 Arbeid og sysselsetting.....	23
Artikkel 3. Generelle prinsipper.....	9	Artikkel 28 Tilfredsstillende levestandard og sosial beskyttelse.....	24
Artikkel 4. Generelle forpliktelser.....	9	Artikkel 29 Deltakelse i det politiske og offentlige liv	24
Artikkel 5. Likhet og ikke-diskriminering	11	Artikkel 30 Deltakelse i kulturliv, fritidsaktiviteter, fornøyelser og idrett	26
Artikkel 6. Kvinner med nedsatt funksjonsevne	11	Artikkel 31 Statistikk og innhenting av data.....	27
Artikkel 7. Barn med nedsatt funksjonsevne.....	11	Artikkel 32 Internasjonalt samarbeid	28
Artikkel 8. Bevisstgjøring	12	Artikkel 33 Nasjonal gjennomføring og overvåkning.....	28
Artikkel 9. Tilgjengelighet	12	Artikkel 34 Komiteen for rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.....	29
Artikkel 10 Retten til liv	13	Artikkel 35 Rapporter fra partene	30
Artikkel 11 Risikosituasjoner og humanitære nødssituasjoner.....	15	Artikkel 36 Behandling av rapportene.....	30
Artikkel 12 Likhet for loven.....	15	Artikkel 37 Samarbeid mellom partene og komiteen.....	31
Artikkel 13 Tilgang til rettsystemet.....	15	Artikkel 38 Komiteens forhold til andre organer	31
Artikkel 14 Frihet og personlig sikkerhet.....	16	Artikkel 39 Rapport fra komiteen.....	32
Artikkel 15 Frihet fra tortur eller grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff	16	Artikkel 40 Statspartsmøte	32
Artikkel 16 Frihet fra utnyttning, vold og misbruk	16	Artikkel 41 Depositar.....	32
Artikkel 17 Vern om personlig integritet	17	Artikkel 42 Undertegning	32
Artikkel 18 Statsborgerskap og bevegelsesfrihet	17	Artikkel 43 Samtykke til å være bundet	32
Artikkel 19 Retten til et selvstendig liv og til å være en del av samfunnet.....	18	Artikkel 44 Organisasjoner for regional integrasjon	32
Artikkel 20 Personlig mobilitet.....	18	Artikkel 45 Ikrafttredelse.....	33
Artikkel 21 Ytringsfrihet og meningsfrihet, og tilgang til informasjon.....	18	Artikkel 46 Forbehold	33
Artikkel 22 Respekt for privatlivet.....	19	Artikkel 47 Endringer	33
Artikkel 23 Respekt for hjemmet og familien	19	Artikkel 48 Oppsigelse.....	34
Artikkel 24 Utdanning.....	20	Artikkel 49 Tilgjengelig format	34
Artikkel 25 Helse	21	Artikkel 50 Gyldige tekster.....	34

Tre viktige moment fra CRPD

1. Menneskers rettigheter er konstante uavhengig av egenskaper
2. Et sentralt perspektivskifte for tjenester
3. Relasjonell forståelse av funksjonshemming

Legal capacity versus mental capacity

Legal Capacity

Menneskets medfødte rettigheter.
Rettighetene er konstante uavhengig av personens egenskaper

Mental Capacity

Personens faktiske mulighet til å fatte beslutninger. Disse mulighetene eller ferdighetene varierer fra person til person og kontekst til kontekst

■ Artikkel 12

Likhet for loven

1. Partene bekrefter at mennesker med nedsatt funksjonsevne har rett til overalt å anerkjennes som en person i rettslig henseende.
2. Partene skal erkjenne at mennesker med nedsatt funksjonsevne har rettslig handleevne på lik linje med andre, på alle livets områder.
3. Partene skal treffe hensiktsmessige tiltak for å gi mennesker med nedsatt funksjonsevne tilgang til den støtte de kan trenge for å kunne utøve sin rettslige handleevne.
4. Partene skal sikre at alle tiltak som gjelder utøvelsen av rettslig handleevne, har

Menneskers rettigheter er
konstante uavhengig av
egenskaper

2

Perspective...

Fra:

En helsefaglig tradisjon basert på en tydelig omsorgsideologi. Vi skal ivareta dem som trenger å ivaretas. Å gjøre det jeg/ vi mener er best for deg.

(best interest)

Til
Å gjøre det du mener er best for deg
(will and preferences).

CRPD legger til grunn at tjenestene og tjenesteyterne skal gjøre det tjenestemottakeren selv mener er best ut fra dennes egne ønsker og verdier.

Fra «care for» til «working with»

For å få til dette skiftet trenger folk
bistand til å fatte beslutninger som er i
tråd med egne ønsker og verdier.

3

Situasjon

Utfordringen er å endre

Samfunnets krav

Funksjonshemming

Individets forutsetninger

Utfordringen er å styrke

ganmodellen der funksjonshemming oppstår i

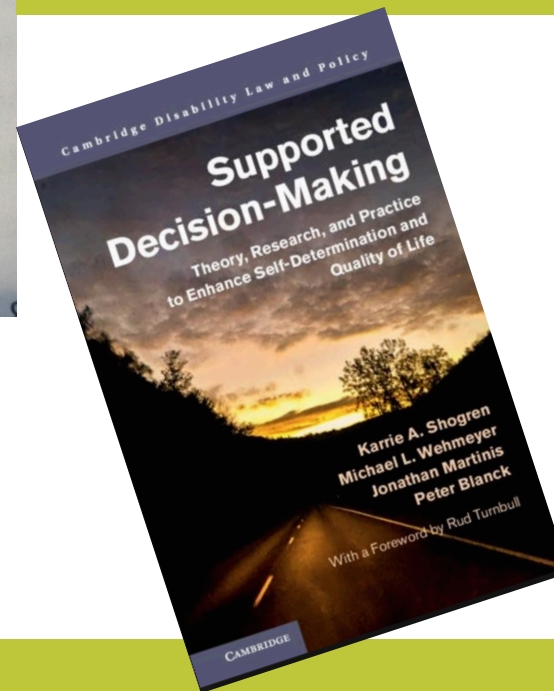
Fysiske barrierer

- Holdninger som barrierer
- Manglende kunnskap
- Lite fleksible organisasjoner

En relasjonell forståelse av funksjonshemming

The modern social-ecological model thus changes the question from is the person “able” to complete a task or engage in an activity, such as making life decisions, to what reasonable supports does the person need to be successful in completing the activity?

Beslutningsstøtte

En samlebetegnelse for ulike tiltak som er rettet inn mot å styrke personers evne til å fatte beslutninger for seg selv og for å gi uttrykk for egne synspunkter.

Søk etter sted...

Avansert søk

Forsiden

Norge

Oslo

Oslo

Oslo

Værvarsel for

Oslo

Oversikt

 Time for time

 Langtidsvarsel

 Værradar

 Været som var

 Kart

 Kystvarsel

AKTUELLE STEDER

[Oslo](#)[Bergen](#)[Chania](#)[Chania](#)[Bjørndal skole](#)[Bjørndal](#)[Kolbotn](#)

I dag, torsdag 23.01.2020

Tid	Varsel	Temp.	Nedbør	Vind
kl 22–24		4°	0 mm	 Svak vind, 3 m/s fra sørvest

I morgen, fredag 24.01.2020

Tid	Varsel	Temp.	Nedbør	Vind
kl 0–6		5°	0 mm	 Lett bris, 4 m/s fra sørvest
kl 6–12		0°	0 mm	 Flau vind, 1 m/s fra øst-nordøst
kl 12–18		3°	0 mm	 Svak vind, 2 m/s fra sør-sørøst
kl 18–24		2°	0 mm	 Lett bris, 4 m/s fra sørvest

Lørdag, 25.01.2020

In essence, even the most complex of tasks, including decision-making, may be broken down into discrete steps, components, and elements, and people may be supported to engage in those elements that they may learn to do independently, do with some level of support, or skip entirely if not necessary for the desired outcome

Retten til selvbestemmelse. Del 1 av 8

Se senere Del

SELVBESTEMMELSE

1 / 4

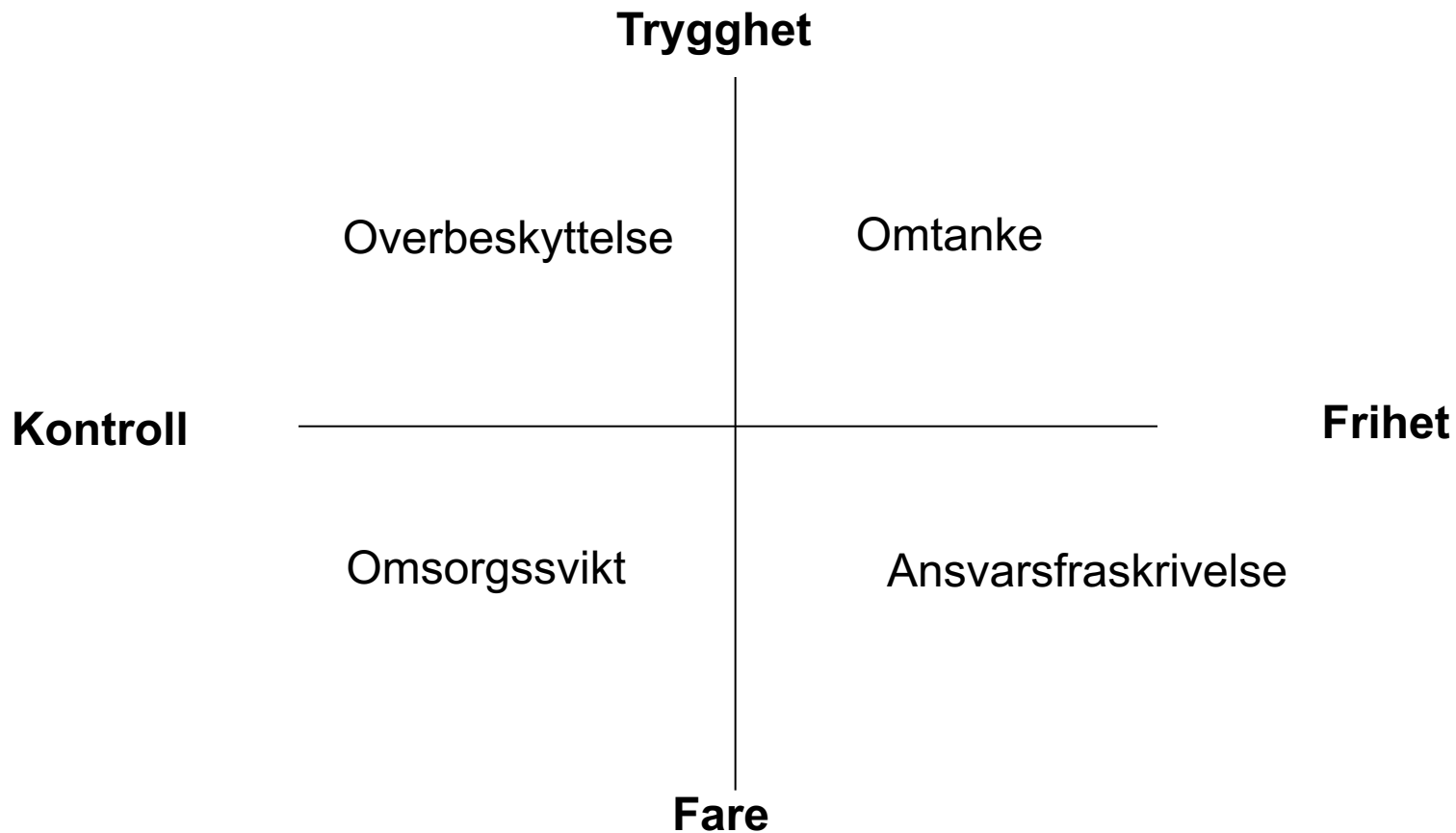
RETTE TIL SELVBESTEMMELSE

FLERE VIDEOER

0:03 / 5:38

YouTube

The video player shows a landscape with mountains and a person walking. The text 'SELVBESTEMMELSE' is at the top, '1 / 4' is in the middle, and 'RETTE TIL SELVBESTEMMELSE' is at the bottom. The video title is 'Retten til selvbestemmelse. Del 1 av 8'. The player controls show a play button, a volume icon, and a progress bar at 0:03 / 5:38. The YouTube logo and a full screen icon are also visible.

Figur 1 Fire kategorier

Selvstendighet og egen mestring versus selvbestemmelse og aktiv støtte(?)

naku.no

cato.b.ellingsen@ntnu.no